

אלו הן הלוקין פרק שלישי מכות

טו.

עין משפט נר מצוה

כב א מיי פ"א מהל
עברה ה' ז סג
עשין מ טושי"ב אה"ע סי'
קעו ספי"ג ג:
ב מיי פ"א מהל עברה
הלכה ז':

רבינו הגנאל

בגין ויחלחו מן המחנה
כל צרוע וגו' הרי עשה
אל מחוץ למחנה שלחום
ולא יטמאו את מחניהם
לא תעשה ולוקין
עליו. וקשיא ליה לר'
יוחנן אי הכי אמאי גניא
אונס שגירש אם ישראל
הוא מחזיר ואינו לוקה
אם כהן הוא לוקה ואינו
מחזיר ישראל מחזיר ואינו
לוקה אמאי אינו לוקה לא
תעשה שקדמו עשה הוא
שנאמר ולו תהיה לאשה
תחת אשר ענה לא יוכל
שלחה כל ימיו. ובא עולא
לפרק כי זה לא תעשה
שניתק לעשה הוא דהאי
ולו תהיה לאשה דכתב
באונס אינו צריך לפניו
דגמר ממוציא שם רע
אלא לאחוריו הוא דאתא
שאם יגרש יחזור ויקחנה
ולו תהיה לאשה לפיכך
לא לקי. ודחי' להאי סברא
הכי אונס ממוציא שם רע
לא גמר דאיכא למיפרך
כ"י. אלא לא היה צריך
למכתב לו תהיה לאשה
במוציא שם רע שהרי כבר
אשתו היא להם נאמר
ללמד שאם גירש מוציא
שם רע אחרי שלקה
ונעש אינו לוקה אלא
מחזירה בעל כרחו ודיו
וגמר אונס ממוציא שם
רע שמחזיר ואינו לוקה.
והיינו איכא למיפרך מה
למוציא שם רע שכן לא
עשה מעשה תאמר באונס
עשה מעשה ופירק רבא
למה אונס אינו לוקה
משום דכל ימיו בעמוד
והחזר קאי ומיתקן (דלאו)
[נלאו] שבו וכן אי'
יוחנן. ואקשינן והא לא
דמי לאו שקדמו עשה
ללאו דחסימה. ומתהוינן
משום דכתב עשה יתירא
גרע ליה. ואקשי' אי הכי
לאו שניתק לעשה נמי
נימא הכי משום דכתב
ביה גבי נזיר לא ותיתרו
ממנו עד בקר והדר כתב
והותרו ממנו עד בקר
באש תשרפו מגירע גרע.
ופרקין האי והותרו ממנו
עד בקר לתקניה ללאיהו.
הוא דאתא. כלומר אם
עבר והותרו ישרפון בבקר
ודיו. ואמרין הא ניחא
למאן דתני כל מצות לא
תעשה שיש בה קום עשה
קיים עשה שבה פטור לא
קיים חייב (ב) היינו דאיכא
למימר לתקניה לאוי הוא
דאתא אלא למאן דתני
ביטול חייב כגון שהאכיל
הנותר לכלבים הוא דחייב
דהא לא אפשר למישרפה
אבל (ג) הכא אם הותרו
כמות שהוא אי"פ שלא
שרפו אינו חייב מאי
איכא למימר ופרקינן

תנינא הבא למקדש טמא. לוקה משום דלא הוה לכו הנימק
לעשה לפי שקדמו עשה ללאו ור"מ דלמא שאני התם
דאיכא תרי לאוי ולא יטמאו מחניהם (א) ולא יטמאו מקדשי ולא תמי
חד עשה ועקר תרי לאוין דהכי משינין בתמורה (דף ז': וס' גבי
המר ימיר דמשום הכי לא הוה לכו

הנימק לעשה משום דאיכא תרי
לאוין ולא עקר חד עשה תרי לאוין
וי"ל דלא דמי דשאיני התם דתרי
לאוין שמוכין לדדי לא יחליפון ולא
ימיר אונסו אצל הכל דלאין סמוכים
אי אימא דלא קדמו עשה הוה ניתק ט:
אם כהן הוא לוקה ואינו מחזיר.
וילכא למימר * דלמי עשה
ודמי לא תעשה (ב) ועשה שאינו שוה
ככל דהא אי אמרה לא צעניא ליה
ליכא עשה כלל: ב"י ימיו בעמוד
והחזר קאי. פירש בקונטרס דקאי
אלא יוכל לשלחה כל ימיו שילוח שלא
יהא כל ימיו וצ"פ עשרה יוחסין (קדושין
דף ע"ג. פירש דקאי אלו תהיה לאשה
לדעיל דהכי קאמר תהיה לאשה כל
ימיו כלומר שכל ימיו הוא זלו מהיה
לאשה צעמו דהני בשלוי ור"א

הניחא דתני בשלוי ור"א
בשלוי. פירש בקונטרס
דקאי לשינויא דרשב"א דכל ימיו צעמוד
והחזר יש לו תקנה דהחזרה שאין
מצטל העשה אלא אם כן הדירה
דלו אינו יכול לומר עדיין אשכנה
אלא למאן דמי קיימו (ג) מאי איכא
למימר זכולי שמעתתא פירש הקונטרס
דקיימו היינו כשמהירין אותו ז"ד
לקיים העשה הוא מקיימו וקשה
דאם כן מאי פריך דלמאן דלמיר
קיימו ולא קיימו אינו כל ימיו
צעמוד והחזר הא שפיר משכתה לה
דהוי צעמוד והחזר לו כמה דלא זא
לז"ד לכן נראה דלא מיקרי קיימו
אלא

בקל וחומר אי במה מצינו איכא למיפרך (בדפרכינן) מה למוציא שם
רע שכן לא עשה מעשה אלא אמר רבא (א) כל ימיו בעמוד והחזר וכן כי
אתא רבין א"ר יוחנן כל ימיו בעמוד והחזר א"ל רב פפא לרבא והא לא
דמי לאויה (ג) ללאו דחסימה א"ל משום דכתב ביה רחמנא עשה יתירא
מגרע גרע אי הכי לאו שניתק לעשה נמי לימא משום דכתב ביה רחמנא
עשה יתירא מגרע גרע א"ל ההוא דנתוקי לאו הוא דאתא הניחא למאן
דאמר (ב) ביטול ולא ביטול אלא למאן דאמר קיימו ולא קיימו מאי איכא למימר
מיד

החזר קאמר והכי קאמר ר' יוחנן לא תעשה שקדמו עשה לוקין עליו הא לא דמי לאויה ללאו דחסימה שאין
עשה אחר העצרת הלאו: והא לא דמי לאויה. הא דאמר ר' יוחנן לא תעשה שקדמו עשה לוקין עליו הא לא דמי לאויה ללאו דחסימה שאין
עשה והוא סמוך לפרשת מלקות (א) : מגרע גרע. בתמיהה: ההוא לנתוקי לאויה אתא. עשה שאינו מתקיים אלא לאחר עצרת הלאו לנתק
את הלאו מעושה מלקות הוא זא: הניחא למאן דמי קיימו ולא קיימו מאי איכא למימר. הא דלמיר
כל ימיו צעמוד והחזר קאי עשייתו לאו שניתק לעשה והרצתה לו זמן לקיים העשה כל ימיו ולדברךך הא דתניא מחזיר ואינו לוקה לעולם
קאמר כל זמן שיכול לומר אני מחזיר אין צ"ד מלקין אותו הניחא למאן דמי קאמר זבלו הנימק לעשה זבל את העשה חייב על הלאו לא
צטל את העשה פטור שהלאו תני צביטול העשה ואינו נגמר עד שיצטל את העשה צביטול עולם עולם שאל יוכל להתקיים עוד איכא
למימר כל ימיו יש לו תקנה בחזרה שאין מצטל את העשה אלא א"כ מדירה שלא תהנה ממנו נדר שאין לו הפרה כדלקמן אלא למאן
דמי קיים את העשה פטור לא קיימו חייב שהעשה מיקונו של לאו הוא ואין הלאו תלוי בצביטול העשה שמעשה שעבר הלאו נגמר אצל
העשה ניתן לעקור המלקות ולכשיצא לזית דין או יקיים העשה ויפטר או ילקה ליכא למימר כל ימיו צעמוד והחזר קאי כדקאמרת שאם
לא יחזירנה מיד כשיצא לז"ד ילקוהו דהא ליכא למימר יקיים לאחר זמן דאי"כ לא קיים היכי דמי לעולם הוא יכול לומר אני מקיים:

אמרו לו. אחרים ששמעוהו משמו ולא שמעוהו מפיו אמרת דבר זה:
אמר להם לא. חזר צו: כשיצא ופנינא. מצינו כתוב לא תעשה
שקדמו עשה ותנינן עליה דלוקין ולא סגי ליה בקיום העשה: **תנינא**
הבא אל המקדש טמא. קא חשיב ליה זבלו הן הלוקין: **משום**
דקשיא ליה אונס. נערה זבתולה
לאשכחן זביה לא תעשה שקדמו עשה
דכתיב (דברים כג) ולו תהיה לאשה
לא יוכל לשלחה ותנינא עליה שיקיים
את העשה אם גירשה ויחזירנה ויפטור
אלמא לאו שניתק לעשה חשיב ליה:
אם ישראל הוא. שיכול לקיים העשה
ויחזירנה מחזיר ואינו לוקה: **ואם**
כסן הוא. שאסור בגרושה לוקה
ואינו מחזיר: **ואמאי**. אם ישראל
הוא מחזיר ואינו לוקה אם אימא
לדרי יוחנן הא לא תעשה שקדמו
עשה הוא: **אמר עולא**. האי לאו
שניתק לעשה הוא דלוי לאו לנתוקי
לאוי אתא האי עשה לא הוה
מנטרין למכתביה דאי למחלתו ולומר
שישאלה לא יאמר לו תהיה לאשה
ונגמר ממוציא שם רע דכתיב זביה
נמי ולו תהיה לאשה לא יוכל לשלחה:
אם אינו ענין. לפני הגירושין ולומר
שישאלה נעוה ענין לאחר הגירושין
לומר שאם שלחה יחזירנה ותהיה לו
לאשה ויפטר מן הלאו: **ואמאי**. הא
אנטרין למיכתביה וישנו ענין לפניו
דאי לא תכתיב אונס ממוציא שם רע
לא גמר דלמא אמיינא מה למוציא
שם רע דין הוא שיקנסוהו לכנסה
שכן לוקה ומשלב בתחלתו דכתיב
ויסרו אותו ועשו אותו ואמרינן
צמכות (דף מ"ג.) ויסרו זה מלקות:
מה אונס שאינו לוקה. בתחלתו אמר
רחמנא לו תהיה לאשה מוציא שם רע
לא כל שכן: **ואם אינו ענין לפניו**.
שהרי צעמו כתוב כן תנהו ענין
לאחריו: **שהרי אונס היא**. שכבר
קידשה ונשאה: **וגמר מיניה**. דכי
היכי דמוציא שם רע לא לקי בגירושין
אם החזיר אונס נמי לא לקי: אי
צ"ו. מה מוציא שם רע שלוקה
ומשלב בתחלתו אינו לוקה בגירושין
(ב) תוב' דהי' ענין רבא:
דעשה שאינו שוה בכל
הוא דהא: (ג) ר"ה הנימק
וכי קיימו ולא קיימו
מאי איכא למימר:

תורה אור השלם
1. צו את בני ישראל
וישלחו מן המחנה כל
צרוע וכל זב וכל טמא
לנפש:
2. מוקד עד נקבה
תשלחו מן המחנה
למחנה תשלוחם ולא
יטמאו את מחניהם אשר
אני שבן בתוכם:
במדבר ג'
3. וצנשו אתו מאה בקף
ותגורו לאבי העזרה כי
הוציא שם רע על
בתולת ישראל ולו
תהיה לאשה לא יוכל
לשלחה כל ימיו:
דברים כ"ב

(א) [לקמן ע"ג.] תמורה ה.
(ב) רש"י מ"י.
(ג) גיטין ה'. תמורה ה.
(ד) [לעיל י':] פסחים מא'.
(ה) [לקמן טו.] מולין קמ"א.
(ו) [דברים כג.] (ז) [דברים
כה.] (ח) לא נמצא כן בתנאי
וי"ל ואל המקדש לא
תבא וכן הביאו הרמב"ם
בפי' התלויות מצות לא תעשה
מנוה ע"כ ללאו ויורה
ו"י"ע מוס' מולין פ"א. סוף
ד"ה פ': הנה למחוסר.
(ט) [ע"פ מוס' מולין פ' ד"ה
הנח].

גליון הש"ס
תוב' ד"ה אם וכו' דאית
עשה. ע"פ יימות דף ה'
ע"פ מוס' ד"ה ואמאי
א"עט"ר:

הגהות הב"ח
(א) גמרא נמצא נגמר
מיניה (אי בק"ו וכו' אלא
אמר רבא) תל"מ וי"ב
ס"א אי בק"ו איכא
למיפרך מה למוציא שם רע
שכן לא עשה מעשה אי
צמא מניו לאשכח למפרך
דמפרקינן אלא אמר רבא:
(ב) תוב' דהי' ענין רבא:
דעשה שאינו שוה בכל
הוא דהא: (ג) ר"ה הנימק
וכי קיימו ולא קיימו
מאי איכא למימר:

מוסף רש"י
כל ימיו בעמוד והחזר.
דהאי כל ימיו קרא יתירא
הוא וצ"ד לנתק לא יוכל
לשלחה ואם אלא לא יוכל
שלוחה כל ימיו, שצ"ד
סופו אותו להחזירה ואינו
לוקה על שילוח שמתין
הכחוש לעשה של עמוד
והחזר (גיטין צ"ג.) ללאו
דחסימה. שהוא כתוב אצל
פסחת מלקות (ע"פ י"ג.)

(א) גירסת רבנו בכל הסוגיא להיפך מגירסת רש"י ועי' רמב"ן ורשב"א: (ב) כ"ה גם בעמוד ערך קס אצל נראה לזכור דע"ס ו' וז"ל אצל הניחא את הנימק. ועי' רמב"ם בפי' המשנה ובחזקתו שפרש דאיכא בינייהו אם לא ציטל צביטל רק ממצול ע"ש: